

23 juli 1917 **De merkwaardige kerk te Asselt (L.)**

I. DE MAAS.

Voor een groote gedeelte zijn de Limburgers bewoners van het Maasdal.

De Maas heeft in de Zuidelijke provincie in lange lijn een Zuid-Noordelijken loop. Maar men bedriegt zich meenend, dat ze ook in bijzonderheden de rechte richting heeft willen volgen. Beurtelings zich bij Maastricht naar de uitloopers der mergelbergen wendend en hunne voeten bespoelend, dan weer zich de ruimte kiezend en in groote bogen door het lage land stroomend, oorspronkelijk met een vaart als had ze haast om de zee te bereiken, - meer noordelijk de hooge oevers ondermijnend of laagten en geulen effenend, terwijl ze zich bij Arcen, Well, Bergen en hooger op tegen de zandduinen en heidevelden aangelegd heeft, heeft de Maas altijd van afwisseling gehouden. In den zomer waterloos en lui, in den winter overdadig waterrijk en woest. Voor Limburg is de rivier altijd, ook in het verleden, van de grootste beteekenis geweest.

Door hare wateren gedragen, kwamen de Romeinen in de Maasgouw en vestigden hier evenals aan den Rijn versterkingen. Nog herinneren Maastricht (Trajectum ad Mosam), Kessel (Castellum), Blerick (Blariacum), Geysteren (Castrum), Cuijck (Ceuchum) aan hun verblijf. Zij brachten hier de Romeinsche gebruiken, gewoonten, werktuigen en weeldevoorwerpen over, terwijl met recht vermoed kan worden, dat zij de inheemsche bevolking noodige en nuttige zaken als steenen, pannen, potten, metalen voorwerpen hebben leeren maken.

Zeer zeker hebben de bewoners ook het in de verte trillende schijnsel gezien van het nieuwe Licht, dat uit Rome's Catacomben opgekomen, straalde in de paleizen der Caesaren en door martelingen en 't dooden der dragers in Arena en Colosseum niet meer te verduisteren of te dooden was.

Langs de Maas werkten ook de geloofsverkondigers de H. Lambertus, de H. Servatius, de H. Bonifatius, het edele drietal van Sint Odilienberg, de H.H. Otger, Wiro en Plechelmus, ijverige dienaren van datzelfde Licht, dat de wereld bestraalde en zijn weg gevonden had zoowel in de visschersdorpen langs de zee op de krijtrotsen van Britanje, als in de donkere bosschen der Ardennen en de heerlijke streken van Gallië en Iberië.

Maar naast geluk en heil bracht de Maas ook verderf. Niet alleen als zware regens de boven dalen vulden, en het water in ongebreidelde vaart, samengeperst tusschen de rotsige, hooge oevers van het Waterland, in de vlakke gekomen hutten en hoeven vernielde, bosschen omwierp en zand in plaats van slik bracht, maar de Maas bracht ook de drakenschepen der Noormannen, der woeste roovers, naar Elsloo en haalde aldus de tyrannen in het vredige land.

Ook deze verdwenen, en toen Peter van Amiens het volk in heilige geestdrift ontstoken had voor den Kruistocht trokken de ridders der Maasburchten, de schildboortigen uit 't Weerter land, de laten en hoorigen der kasteelen onder het kruisvendel op en begroetten het bronland der rivier als de plaats van samenkomst voor den heiligen krijg. Toch had en heeft de Limburger de Maas lief. Hij is er mede groot geworden, na net spel der kinderjaren aan den oever uitgevierd te hebben.

Hij kent haar als de ongetemde reuzin, die in goede luim wel doet en zich behaaglijk gevoelt bij het welzijn van haar volk - die echter, woest geworden, haar overkracht misbruikt, brullend en bizarren moede verderf verspreidend door nare zwellende, wielende golven.

Is het wonder, dat zij eene plaats gekregen heeft in de spreektaal?

Dat iets wat verloren is, in "de Maas gesmeten" heet? Dat iets wat twijfelachtig van uitslag is "nog niet de Maas over is" dat voor een zaak van langen duur nog "heel wat water, door de Maas zal loopen" en dat iemand, die veel geld heeft, zoo rijk is, als "de Maas" diep? Vele plaatsen, ontleenen, zeker om ze te onderscheiden van naamgenooten elders gelegen, hun naam aan den vloed, als Maas-tricht, Maas-bracht. Maas-niel, Maas-hees, Maas-wilre.

Uit dit alles ziet men, dat zij geheel en al vergroeid is met het in en uitwendige leven van den Limburg en dat er een juichtoon opsteeg uit het land van "doe en dich" bij het vernemen der tijding, dat de rivier eindelijk gekanaliseerd en verbeterd zou worden, 't Mocht wel, men had er een halve eeuw voor moeten bidden en smeeken en een Limburgsche minister, een Regout moest komen, om aan den dringenden misstand een einde te maken. Aan hem hulde!

II. HET ROMEINSCHE TOLHUIS.

"Het ligt verscholen tegen 't schoor, bijna vergeten,
"Het oude tolhuis, aan den oever der rivier".

In de nabijheid van Roermond, van Ool naar de stad, en van daar over Buggenum naar Asselt heeft de rivier heel wat sierlijke, wijduitgetrokken bochten gevormd, welke

echter groote beletselen waren voor de scheepvaart. Met ééne bedding was ze soms niet tevreden en grillig als ze was liep ze plotseling terug het land in, zooals bij Asselt, waar ze zich honderd meter naar het Westen verplaatste, moeras achterlatend en weiland afgravend en afbrokkelend.

De Romeinen, die naar deze landen kwamen in den Keizertijd, waren goede krijgskundigen. Zij moesten een weg open vóór zich hebben, die niet zoo gemakkelijk te versperren viel en den meeaten tijd te gebruiken viel. Zij bouwden versterkingen aan de Maas tegen de aanvallen der inheemsche en als pleisterplaatsen voor de komende en vertrekkende soldaten. Hunne groote heerwegen legden zij van burcht tot burcht aan.

Te Asselt, drie kwartier ten Noorden van Roermond, westelijk van Swalmen gelegen, juist waar de rivier een grooten elleboog maakt, en als 't ware recht op den hoogen oever aanliep, bouwden ze op eene kunstmatige hoogte een tolhuis, uit zware brokken graniet, ijzersteen, aaneengegoten, waartusschen oude gladde pannen en ronde, roode plavuizen als molensteentjes ter versiering van den gevel aangebracht waren. Geen schip kwam stroomafwaarts of ging hoogerop of de wachters hadden het reeds bespeurd.

De tollenaar blies op zijn hoorn en het schip voer laags den oever om tol te betalen. Menige denarius is daar als keizersrecht geheven en bij de gunstige ligging is het niet te verwonderen, dat latere heeren de praktijk der handige Romeinen voortgezet hebben, het recht van tolheffing als het hunne opeischten, dat dan ook als zoodanig ingeschreven is in de Leenactenboeken van lateren tijd, zij het dan ook onder andere benamingen.

In Swalmen, kort bij Asselt zijn vele bronzen sieraden, lanspunten en urnen van Romeinschen oorsprong gevonden. In den grond van het oude tolhuis een bronzen lanspunt, een middeneeuwsch mes met ivoren heft, zooals vroeger ten bewijze van een gesloten koop door den verkooper voor de laatbank aan den koper overhandigd werd. Uit de gevonden en voorhanden Romeinsche bouwmaterialen, en uit de ligging, gevoegd bij de overlevering door geschriften en den volksmond, mag men als vast aannemen, dat het gebouwtje in de diepte op een kunstmatige terp aangebracht, het Romeinsche tolhuis was

III. VAN TOLHUIS TOT KERK.

"Dan glijdt een bark in 't riet van 't rond[ommuurde huis,
"Drie priesters stappen uit en richten hunne schreden,
"Naar 't oud Romeinsche oord en planten hier het kruis."

De Romeinsche machtsfeer kromp gedurende de derde en vierde eeuw zeer in door de aanvallen der barbaren. Ze verdween bijna geheel in de helft der vijfde eeuw. De Franken maakten ruime baan en woonden ook in Limburg en Kempenland. In 357 hadden zij Maastricht veroverd, welke stad onder Juliaan den Afvallige weer vermeersterd werd. Het Christendom was na den slag bij Zulpich of Tolbiac bij Düren in 496 door Clovis ingevoerd. Maar reeds eerder in 324 waren er voor het Christendom door de bekeering van Keizer Constantijn den Groote betere tijden aangebroken. Het stelsel van vervolging was verdwenen. Zoolang de Franken nog heidensch waren, was er van eene verspreiding der Christenkerk in Limburg geen sprake. Na Chlodwig (495) kwam de volledige bekeering tot stand.

De grondleggers waren de H. Lambertus, Willebrordus, Miro, Otger en Plechhelmus. Op de fundamenten der Romeinsche huizen en tempels verrezen de Christelijke kerken. In Horn vond men in de grondslagen een geloftesteen aan Mars, in Wijde evenzoo aan Mars, in Kessel onder het hoofdaltaar aan Hercules, in Asselt Romeinsche pannen in de muren, enz.

Toen de geloofsverkondigers te Asselt kwamen, vonden zij daar het Romeinsche tolhuis. Zij hebben het vrij, op een hoogte gelegen huis gebruikt om er een heiligdom te vestigen en het kruis te planten. Voor het aanzien pleit het altijd bestaan van Asselt als kerk en parochie, in wezen afgescheiden van Swalmen. Ook staat Asselt als de ecclesia matrix, als de moederkerk van de Swalmensche kerk.

Doop- en sterfregisters, bediening, inkomsten, zijn steeds afgescheiden geweest. Wegens de beperktheid van het terrein, en den geringen omvang van het oude tolhuis, was ook het eerste Godsgebouw klein, éénschepig met een baksteen toren aan de Oostzijde aangebouwd, toen de eerste bij hoogen watervloed in de rivier verdwenen was. Het materiaal der kerk bleef de oude, ruwe onbehouden steen die bij den eersten bouw gediend had.

Bij de kerk was de eerste vestiging op den hoogen oever langzamerhand aangegroeid tot een niet onaanzienlijk gehucht. De gunstige ligging in de groote bocht, de diepe vaargeul, vlak langs den Asseltschen oever, waar zwaar beladen schepen veilig konden ankeren, waren daaraan schuld. De voortbrengselen van het Walenland, steenkolen,

leien, steen en mergel werden daar gelost en ver der per as naar Gulikerland gevoerd. Men kan nog goed zien aan de groote huizen, wier ramen en deuren met hardsteen
135 uitgevoerd zijn, dat er vroeger veel geld verdiend is. Bovendien is het land achter de huizen naar den Aldenborg en Swalmen toe vruchtbaar en heeft ook geholpen, om Asselt in goeden doen te brengen. Het kerkje bleef echter ten allen tijde de verzamelplaats der bevolking, die uit landbouwers, kooplieden en schippers bestond. j

140 **IV. KORTE GESCHIEDENIS VAN HET KERKJE.**

"Fel oorlogswee doet zwaar het dropje lijden".

"De Kerk geeft echter troost voor zorgen dezer aard".

145 Waar de geheele wereld thans op dood en verderf zint, maakt het een weldadigen indruk rondom het grijze kerkje het landschap zoo in kalmen vrede en rust te zien liggen. De hoofdkleur is groen, maar elk deel is in een andere tint gekleurd. De pas gemaaide uiterwaarden zijn helder geelgroen, het wishout is zilver grijs met groen doorschoten, de bosschen en boomgroepen op den achtergrond kleuren donker groen tegen de lichtblauwe lucht.

150 Het vijvertje vóór ons aan den voet der kerkmuur, is een overblijfsel van den ouden Maasarm en prijkt met opstaanden rand van lisschen terwijl het donkere oppervlak bespikkeld is met witte leliën en groote bladen. De hooikarren trekken af en aan en door de lucht zwerven scharen spreeuwen met drukke kwetterende geluiden. De zon zet het kleine kerkje in vol licht. Het schijnt op een bastion te liggen en duchtte met zijn sterke muren de aanvallen der Maas niet. De trap overschaduwde door de

155 bladerkroon eener geknotte linde brengt ons op de kerkhoogte, die tot kerkhof ingericht is. Wilde rozen groeien over en langs de graven, blauwe klokjes en wilde veldbloemen willen hun plaats behouden naast de door eerbiedige handen geplante leliën en rozen. Hier werden sinds eeuwen de dorpsdooden ter ruste gelegd. In de schaduw der gewijde muren moesten ze rusten, daar waar ze in hun leven zoo dikwijls
160 rust en troost gevonden hadden, kort bij de Maas, die hun het voorbeeld gegeven had van een eindigen en wederkeeren in het oneindige begin, en welker golfslag en opblinken hun dierbaar geworden was. De kerk staat midden op het ommuurde kerkhof. Een steentje in den vóórmuur der kerk uit de 15e eeuw in Gothische letters, zegt, dat daar "Beel Ruese myt hore Kynderen" begraven zijn, die zooals de overlevering zegt in
165 een brand tegelijk omkwamen. Een kruis van 1558 roept een gebed in voor "Jan Ruesse" waarschijnlijk een bloedverwant der vorige.

Opmerkelijk is het ook, dat van 1608-1609 Godefridus Ruijtsen, belast was met de
170 zielzorg te Asselt. Een volgende grafsteen vermeldt, dat Derk Aquarius 4 Januari 1679 stierf en zijne huisvrouw Agnes Beek, op 24 Februari 1673. De familie Aquarius, oudtijds van der Maesen geheeten, is eene familie, die in het land welbekend is. Daarom ware het te wenschen, dat de familie zorgde, dat deze steen opnieuw zoodanig
175 geplaatst werd, dat hij voor ondergang bewaard bleef, evenals de kort daarbij liggende steen van een lid der familie 'Vogels. Nog is een grafkruis aanwezig van den schepen Quiten.

180 Een nieuw grafmonumentje, sober van stijl en passend door eenvoud, herinnerend aan wijlen den waardigen burgemeester Hendriex van Sijperhof staat rechts van den opgang. De zon zendt nog steeds gloed en tintelende stralen warmte door de reine lucht naar onder. De deur in den toren, toegang gevende tot de kerk, staat wijd open! De baksteen toren is niet hoog en is in bescheidenheid en evenredigheid één geheel vormend met het kerkje, dat zelf eenvoudig wil zijn met Asselt en zijne bewoners. De toren, we hebben 't reeds ter loops gezegd, stond eerst aan de andere zijde, maar is
185 door den nooit rustenden water-aandrang ondermijnd en eindelijk in een stormachtigen winternacht door het water opgeslokt. Daarna heeft men hem op veiliger plaats aan de Oostzijde opgetrokken, en het gedeelte der kerk, dat met den toren destijds afgebrokkeld was in baksteen opgebouwd. Het altaar bracht men toen onder den toren, de ingang aan de Noordzijde aan. Met twee andere altaren, enkele banken en een houten
190 bovenkoor was het gebouwtje propvol en veel te klein voor de in twee eeuwen met de helft aangegroeide bevolking.

Toch kon men nog altijd de oorspronkelijke bestemming tot profaan gebouw zien uit
195 zijne ligging onder aan den Maasstroom, waar de huizen meters hooger lagen op den verheven oeverkant, dan uit den eenvoudigen rechten vorm zonder versierselen, uit den grooten, vlakken Oostelijken gevel, uit het bouwmateriaal, gemengd met ronde en platte Romeinsche tegels en plavuizen. Het muurwerk is rustiek, gegoten werk uit ijzersteen, graniet, zandsteen, uit Zuidelijker streken aangevoerd en niet uit de omgeving betrokken. Door bij- en aanbouw heeft men zich later moeite gegeven het geheel een uitzicht te geven eener parochiekerk, op welken titel men zoo trotsch was. Asselt en Swalmen waren twee parochies, maar Asselt was de moederkerk, wier geschiedenis, hoe weinig opgeteekend, zich in 't grijze verleden verloor Swalmen, de

200 woonstede van den genadigen heer, met zijne kasteelen Hillenrade en Aldenborg heeft, toen het in den loop der tijden, omhoog gegaan was, meermalen het goed recht van Asselt betwist door te beweren, dat de pastorie, afhankelijk of ondergeschikt was aan die van Swalmen. Er zijn processen over gevoerd, bewijsstukken bijgebracht en Asselt behield zijne zelfstandigheid tot op den huidigen dag. In die processtukken leert men overtreurige tijdperken en omstandigheden, hoe in 1555 de kerk vervallen was, hoe ze 205 in 1570 na den aanval van den Prins van Oranje op Roermond verlaten lag en de beide dorpen half verbrand en geheel uitgeplunderd waren. De antieke doopdoot op vier pilaren was gebroken, alleen de voet is later terug gevonden en nu weer in zijn oude bestemming gevonden. Daarna trok men zich het lot van 't kerkje met zijn hoofdaltaar en de zijaltaren van Sint Catharina en Sint Agnes aan. De processtukken en 210 kerkvisitatien doen ons een blik werpen in de geschiedenis.

In 1618 getuigde Theodora Maesen, oud 53 jaren, in een verhoor, dat er op Zon- en Feestdagen Mis gelezen werd, dat er gepreekt werd en dat de parochie-geestelijke het recht had te bineeren. Een kerkvisitatie van 11 Februari [februari] 1669 zegt: dat 215 het hoofdaltaar gewend was, dat het Allerheiligste bewaard werd een den Evangelie kant in de goedafgesloten muurkast, dat de Godslamp gesticht was met 25 kannen olie per jaar; dat D. Joannes van Haeff pastoor was van Swalmen en ook van Asselt, dat er geen pastoreelhuis was. Er waren toen 254 communicanten en geen anders denkenden. Het doopvont was aanwezig aan het einde van het koor, maar zou toen naar het einde der kerk overgebracht worden. Het doopboek begint met 1617, dat der huwelijken met 1621. 220 De kerkenraad en armmeesters, werden door Agnes van Asselt gesticht, aan de Epistel de Evangeliezijde staat het altaar van Sint Agnes, door Agnes van Asseld gesticht, aan de Epistelzijde het Sint Catharina altaar. Er bestond eene broederschap van O. L. Vrouw, begiftigd door Joannes Quiten. Het kerkhof is ommuurd. De school is in het dorp Swalmen. In de kerkvisitatie van 1703 was het aantal Communicanten aangegroeid 225 tot 300. De beide zijaltaren werden door den vice-pastoor bediend, die ook de inkomsten der stichting trok. Hij moest Zon- en Feestdagen Catechismus geven. De koster was Petrus Rusch benoemd door den Markies Schenck van Hillenrade. In het boekje "Bijdragen tot de geschiedenis van Asselt en Swalmen door A. Heffens vindt men meer bijzonderheden van onzen tijd. Het kerkje werd zoo goed mogelijk 230 onderhouden maar de sloopende tijd liet zijn macht hoe langer hoe meer gevoelen.

"De tand des tijds nooit rustend blijft aan 't knagen"

"Hij sloopt den muur, den boog, het houten dakgewelf"

"Zoo stond de kerk voor ons wat helpt het bitter klagen"

"Hier past het mannenwoord, ga nu en helpt U zelf"

235

V. DE HERSTELDE KERK.

"Zijn werk is dra voltooid, wie zal het nu niet roemen,

"En prijzen als een goed, een allerchristelijk werk?"

240 Voor de tegenwoordige omstandigheden was de kerk van Asselt veel te klein geworden. De sporen van verval waren overal zichtbaar. Dat kwam omdat de beperkte middelen alleen lapwerk gedoogden. Beide redenen eischten spoedige voorziening. De rector had lang genoeg zijn nood geklaagd. Bij een bezoek van het genootschap de Nederlandsche Leeuw aan Asselt en Hillenrade, onder de leiding van het Provinciaal Genootschap Limburg hadden alle vijftig aanwezigen, onder wie dr. Cuypers en vele deskundigen 245 zich luide uitgesproken voor de groote noodzakelijkheid van 't herstellen, wat later door de nieuwsbladen herhaald werd. Dit bezoek droeg vrucht, want dr. Cuypers sloeg de hand aan 't werk en overtuigde de Regeering van de hooge waarde van het gebouw uit kunsthistorisch oogpunt. Het werd monumentaal verklaard en het werk is tot een goed einde gebracht, zooals wij zullen zien.

250 Om duidelijk te doen zien, hoe het eertijds en hoe het nu ingericht is, plaatsen wij het hieronder het oude grondplan naast het tegenwoordige.

255 Thans is het een kruiskerkje. Het is volmaakt in denzelfden vorm, in 't zelfde materiaal, in denzelfden eenvoud vergroot en verbeterd. De hoofddoelen zijn thans, toren, voorhal, middenschip, dwarsschip, koor, kapel en sacristie. De twee zijtorens voeren door wenteltrappen tot het oxaal en het kinderbovenkoor. Het geheel is een rustig, lief en aantrekkelijk kerkje geworden!

260 Zooals men uit de opgenoemde indeeling kan zien, is met de ruimte gewoekerd; ze is liturgisch zoo zuiver als de omstandigheden dit toelieten ingericht en biedt meer dan eens zooveel ruimte als vroeger. Eerst iets over de gewelven. De stergewelven zijn vroeg-Gotisch, naar evenredigheid der ruimte kleiner en groter; op het hooger gelegen koor het in roodbruin gaderd marmer uitgevoerd hoogaltaar, met bet kruis en

265 de alpha en de omega in 't midden in wit en goud.
 De communiebank in savonnière steen, uitgevoerd door Karel Lücker, van Roermond, eene
 voorstelling gevende van het woord des Zaligmakers "Komt allen tot Mij, die belast en
 beladen zijn en Ik zal u verlichten" heeft mij zijn werk zoo doen hoogschatten, dat
 270 ik aanraad het werk te gaan zien en zelf een oordeel te vellen of het werk aan het
 oog voldoet en tot den geest spreekt. Zoo is ook de eerste statie in savonnière
 gesneden en licht getint. In de thans Evangelische kerk te Treysa in Hessen zag ik
 voor eenige jaren dezelfde staties aan de buitenzijde der kerk als basrelief. Ook in
 andere Hessische kerken. De glasvensters door den heer van Hellenrade, Herman Jozeph
 275 Rijksgraaf Wolff Metternich en zijne gemalin Amelia Schall Riaucourt uit de Saksische
 Rijksgravenfamilie geschonken zijn niet overladen en zeer zinrijk samengesteld. In
 het venster boven het hoogaltaar is Christus leerende, vergezeld van de vier oudste
 kerkvaders en de vier evangelisten; in de rechter en linkervensters van het schip de
 twaalf apostelen, ter rechterzijde in de hal de H.H. Lambertus en Bonifacius, ter
 280 linkerzijde de H.H. Servatius en Willebrordus. Aldus is de ontwikkelingsgeschiedenis
 der Kerk in het algemeen, en die van Nederland en Limburg in 't bizonder voorgesteld.
 Rechts van het koor ligt een kleine halle, van buiten toegankelijk, de kapel der
 kinderen. Gedachtig aan het woord des Verlossers "Laat de kleinen tot Mij komen", is
 hunne plaats dicht bij het altaar, van waar zij de heilige handelingen van nabij
 285 kunnen volgen. De versiering der drie wanden is door eene kunstenaressen van den
 eersten rang, mejuffrouw Willebeeck Le Maire ondernomen.
 De omtrekken der voorstellingen zijn in den randsteen ingesneden; de beelden zelf
 worden licht voornamelijk in de blauwe gamma getint. Het werk is ongeveer op dezelfde
 wijze gemaakt, als men dit op de Egyptische monumenten op monolithen, rotsgraven, en
 290 friezen ziet, ingekerfd op den vlakken wand. Ook zijn de meeste figuren ter zijde
 voorgesteld en met eenig onderscheid van bewegen herhaald. De hoofdfiguur staat meer
 naar den toeschouwer gewend. Daardoor krijgt men eene samentrekking der aandacht op
 de hoofdfiguur en in de andere eene weldoende rust.
 Wie van eene dergelijke voorstelling zou verwachten, dat zij den toeschouwer door
 haar mechanisme koud liet, vergist zich. Zij spreekt tot u als een openbaring van
 295 innemende bekoorlijkheid, van overtuigend werken op den geest.
 Het Christuskind predikt voor eene dubbele schare kinderen. Men moet de uit het
 opzien naar den kleinen leeraar sprekende eerbied waarnemen, de moedertrots zien der
 H. Maagd, het vertrouwen van den H. Joseph beschouwen, om bij dien eenvoud van lijn
 de kracht der voorstelling te gevoelen. De uitvoering heeft mij verzoend met de
 300 methode en mij weer nader gebracht tot Toorops ideale kunst, waarmede ze
 gemeenschappelijke trekken heeft.
 Het figuurtje van den kleine, die in verbazing de handjes en de armen uitstrekt naar
 't Christuskind is heerlijk, ook die van de H. Maagd en den H. Franciscus. De
 kunstenaressen heeft het voorgestelde doel bereikt: zij spreekt tot den geest der
 305 kleinen een bevattelijke en beminnelijke taal.
 Nog meer zouden wij kunnen vertellen van de inrichting. Ook van het prachtige
 schilderstuk, naar men zegt van Frans Wouwen, dat de Heiland aan het kruis voorstelt.
 Nog altijd strekt Hij de armen uit als om allen tot zich te trekken. Ook naar het
 kleine kerkje, dat nu zoo prachtig hersteld is, maar waaraan nog zooveel aan
 310 gewichtige zaken, doopvont, orgel, glas en meubelen ontbreekt. Veel hebben rector
 Conraets en zijn opvolger ondernomen, door velen zijn zij gesteund, maar de kosten
 zijn groot. Het werk is erkend als een werk van algemeen christelijk historisch en
 oudheidkundig nut. Volgende geslachten zullen dankbaar zijn voor het behoud van dit
 monument.
 315 Is het dan te veel gezegd als wij het eenig monument van vroeg-christelijke kunst nog
 eens warm in den steun van allen aanbevelen. 5 en 6 Augustus zal er feest zijn in
 Asselt bij de plechtige ingebruikneming. Dan zullen autoriteiten, muziek- en
 kunstvereenigingen hand aan hand gaan met den rector van Asselt en de bewoners, om
 dien dag als een merkwaardige te doen boeken in de annalen van Limburgs gewestelijke
 320 geschiedenis. Het einde bekrone het werk onder Gods zegen.
 A. F. VAN BEURDEN. Roermond.

1 juli 1926 **van voor 1848? Reukflesje uit Heel**

325 Rector R. Driessen te Heel schonk een goed bewaard "balsamarium" of reukfleschje, dat
 aldaar gevonden was in een Romeinsch brandgraf.

AANWINSTEN VOOR HET MUSEUM.

330 De Gallo-Germaansche urn, welke gevonden was bij de Kapel in 't Zand te Roermond en
 door den heer H. Rayman aan ons Museum werd geschonken (zie Maasg. 1827 [1927?], blz.
 10), heeft in het Museum haar plaats ingenomen, na eerst hersteld te zijn geweest in

het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden.

335 De heer Frits Smeets te Echt, die eene nauwkeurige studie heeft gemaakt van de vindplaatsen van oud aardewerk te Echt en omstreken, schonk aan ons Museum eene verzameling fragmenten, hoofdzakelijk van Gallo-Germaansche vaatwerk. Die schenking wordt zeer op prijs gesteld, omdat zij van belang is voor de studie van de praehistorische nederzettingen in Midden-Limburg.

BEDE OM HULP.

340 Het oude kerkje te Asselt, dat in het najaar door ons Genootschap werd bezocht, wordt in zijn voortbestaan bedreigd. Wij bevelen dan ook dringend de lezing aan van de hierbij gevoegde circulaire en hopen, dat de bede om eene kleine bijdrage niet onverhoord zal blijven.
De Red.

345 11 juni 1932 **GESCHIEDENIS VAN ASSELT**

[...] Toen de paters Trappisten der abdij van Achel onlangs een onderzoek begonnen naar de bezittingen, die gedurende de Fransche Revolutie voor hun klooster verloren gingen, in de hoop het oude altaar weer te kunnen reconstrueeren in zijn ouden vorm werden zij van Deurne naar Asselt verwezen. Zij vonden er het betreffend altaar niet 350 meer, maar wel resten er van in het Museum, aan oude foto's erkenden zij het. De beschrijving die zij er van gaven en hadden kwam in alle details overeen met het oude altaar van Asselt, het schilderij dat er toe behoord had als retabel, vonden zij terug thans ingeraamd als kostbaar stuk.
Ofschoon de paters de noodige overtuigende bewijzen overlegden en het gaarne weer in 355 hun bezit hadden, moesten zij toch wijken voor het Asseltsche argument, dat zijn rechten op dit stuk, als reeds lang verjaard, kon handhaven. Bij de onderhandelingen bleek verder, dat de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat men in den Asseltschen Christus een werk van den vermaarden Titiaan (1477-1576) heeft te zien Deze toch onderhield met de Trappisten-orde te zijner tijd vriendschappelijke betrekkingen, en 360 Achel kluis beweert uit rekeningen, dat het bewuste schilderij een stuk van den Italiaanschen meester geweest is.

14 augustus 1936 **Oudheidkundige vondsten te Swalmen (L.)**

365 De laatste weken zijn te Swalmen (L.) oudheidkundige onderzoekingen ingesteld op de Wijlderheide, door het rijksmuseum van Oudheden te Leiden, ander leiding van den conservator dr. F. C. Bursch.
Den afgelopen winter waren hier n.l. bij de ontginningswerken eenige urnen gevonden; doel van 't onderzoek was nu den aanleg en omvang van het urnenveld na te gaan. Bij dit onderzoek kwamen weer verschillende urnen voor den dag, die tezamen met de 370 reeds vroeger gevonden exemplaren een duidelijk beeld gaven der verscheidenheid in vorm en versieringswijze. Alle gevonden urnen zijn fraai versierd, hetzij met diep ingekerfde geometrische ornamenten, hetzij eenvoudig met verticale vingerindrukken. Vorm en versiering duiden op een vroeg stadium der urnencultuur, overeenstemmend met bijv. de urnetypen, voor eenige jaren te Vlodrop gevonden.
375 Van groot belang was het constateeren van talrijke grafheuvels in dezelfde omgeving, waarvan dit jaar een 8-tal werden onderzocht. Deze stammen uit een veel vroeger tijdvak en behooren tot de zgn. bekercultuur. Afgezien van een enkele vondst aan aardewerk, is dit het meest zuidelijk punt in Nederland, waar men tot op heden deze cultuur aantrof.
380 De heuvels dienden als grafmonument voor één of (zelden) meer dooden, die in het centrum werden bijgezet en zij bevatten steeds de sporen van een verganen grafbouw. In de meeste gevallen was hier deze grafbouw koepelvormig, meestal uit hout gebouwd, éénmaal bijzonder fraai en duidelijk kenbaar, uit plaggen.
385 In één geval was de houten koepel tweemaal concentrisch ten opzichte van elkaar in den heuvel te constateeren. Een andere heuvel vertoonde rondom den lijkkuil een krans van afwisselend dubbele en enkele palen.
In het graf, dat soms niet in den vasten bodem was gegraven, werden enkele duidelijke afteekeningen der bijgezette lijken aangetroffen, in hurkhouding, met opgetrokken 390 knieën op hun zijde liggend en steeds naar het Oosten georiënteerd. Tweemaal kwam het voor, dat twee dooden, boven elkaar liggend, op deze wijze duidelijk aangewezen konden worden.
In een der heuvels was later, nadat de oorspronkelijke houten grafbouw door vermolming was ineengestort, een doode in gestrekte houding liggend in een door vuur uit den boomstam ingegraven.
395 De vondsten waren hier zeer rijk. In totaal werden 11 stuks vaatwerk gevonden, w.o. uit één graf 4 en uit de beide dubbelgraven resp. 3 en 2. Alle bekers hadden een

gebogen S vormig profiel en waren met andere rechtlijnige ornamenten rijk versierd.

Zie ook http://www.loegiesen.nl/toponiemen/Dionysiuskerk_Asselt.htm

400 In 1916 tekende de Roermondse landmeter en amateurhistoricus A.F. van Beurden een
schets van vondsten van Asselt. Op de plaats waar hij de verdwenen toren situeerde
gaf hij drie sarcofagen aan. Oud-rector Conraedts noemt ook enkele van de
kerkbegravingen in zijn artikel uit 1917. In 1924, in een van de artikelen die later
405 de aandacht van archeoloog Holwerda zouden trekken, schreef Van Beurden: "Waar nu het
koor boven de crypte staat, dus op de oude plaats van den verdronken toren, lagen zes
trograven of sarcophagen, een halven meter verheven boven het oevervlak. Wat buiten
die graven lag, was volgens een volksoverlevering ongewijd; in een troggraf werd een
mes met een ivoren hecht [heft?], zo en, als bij het sluiten van koop door den
410 verkoper aan den koper ten overstaan der schepenen gegeven werd. De grafplaats,
oudtijds onder den eersten toren, wordt als het familiegraf der Van Asselt's
beschreven."